

ÎNCHEIERE

23 septembrie 2015

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al
Curtii Supreme de Justiție

în componență:

Președintele completului, judecătorul Svetlana Filincova

Judecătorii

Iuliana Oprea, Iurie Bejenaru,

examinând chestiunea admisibilității recursului declarat de avocatul Istrate Iaroslav în interesele recurenților Apostol Svetlana, Grozav Larisa, Ionașco Gheorghe, Lozovan Veronica,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Apostol Svetlana, Grozav Larisa, Ionașco Gheorghe și Lozovan Veronica împotriva Consiliului municipal Chișinău și Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la restituirea valorii averii confiscate,

împotriva deciziei Curtii de Apel Chișinău din 07 mai 2015, prin care a fost admis apelul declarat de Consiliul municipal Chișinău, casată hotărîrea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 15 octombrie 2014, cu emiterea unei noi hotărîri de respingere parțială a acțiunii,

c o n s t a t ă

La 07 septembrie 2012, Apostol Svetlana, Grozav Larisa, Ionașco Gheorghe și Lozovan Veronica au înaintat în instanța de judecată o acțiune împotriva Consiliului municipal Chișinău și Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la restituirea valorii averii confiscate.

În motivarea acțiunii reclamanții au indicat că, Mardari Feodor Ivanovici a.n. 1893, Mardari Vera Andreevna a.n. 1895, Mardari Andrei Feodorovici a.n. 1932, Mardari Ivan Feodorovici a.n. 1927, Mardari Nina Feodorovna a.n. 1935, Mardari Simion Feodorovici a.n. 1937, originari și locuitori ai satului Trușeni raionul Chișinău, au fost deportați ilegal din motive politice în locurile de represiune în baza deciziei organelor N.K.G.B. ale R.S.S.M. din 11 iunie 1941, ulterior fiind reabilitați. Au mai invocat reclamanții că, până la momentul deportării Mardari Feodor Ivanovici și Mardari Vera Andreevna dețineau în proprietate bunuri imobile și mobile pe teritoriul satului Trușeni, care au fost confiscate de regimul sovietic.

Menționează reclamanții că, în temeiul certificatelor de moștenitor legal nr. 9497, nr. 9498, nr. 9499 și nr. 9450 eliberate la 18 iulie 2011, se atestă că, moștenitori ai averii cet. Mardari Vera, decedată la 07 noiembrie 1992, sunt ei - nepoții Lozovan Veronica, Apostol Svetlana, Grozav Larisa și Ionașco Gheorghe, care sunt îndreptățiți de a solicita restituirea averii primilor, care a fost confiscată.

Au menționat reclamanții în cererea de chemare în judecată că, potrivit Actului

din 05 septembrie 1990, autentificat la 15 octombrie 1990 de Marian G. vicepreședinte al sovietului sătesc Trușeni de deputați ai poporului raional Strășeni R.S.S.M., familia cet. Mardari Vera Andreevna în număr de șase persoane, locuitori ai satului Trușeni, a fost deportată la 13 iunie 1941, în satul Trușeni rămânând următoarea avere:

Casă din piatră cu dimensiunile 12x18 m, cu coloane și mansardă, acoperită cu oale (țiglă roșii) (ulterior casa a fost folosită ca școală); beci din piatră cu dimensiunile 12x18 m; casă din cotileț cu dimensiunile 8x14 m acoperit cu oale, cu anexă din cotileț cu dimensiunile 6x12 acoperit cu oale; depozit cu dimensiunile 8x12 din piatră, acoperit cu lemn (șindilă); șură pentru animale, din piatră acoperit cu lemn (șindilă), cu dimensiunile 5x14 m; livadă lângă casă cu 50-60 copaci fructiferi; vacă, viței, cai, porci, 200 păsări (găini, găște); inventar pentru prepararea vinului cu accesorii, 30 butoaie cu diferite dimensiuni de la 300 până la 500 litri; car cu toate accesorii -2-3 exemplare; vin în butoaie aproximativ 5 tone; cereale, nutreț, păpușoi, ovăș, grâu aproximativ 8 tone; diversă mobilă, mese, scaune, dulapuri, îmbrăcăminte, lenjerie pentru pat, obiecte, seturi de veselă, covoare; în ogradă cherestea (material lemnos), tâmplărie, inventar agricol, gard, poartă; în câmp livezi, viță-de-vie, pământ arabil, pășune.

Au mai invocat reclamanții că, potrivit raportului de evaluare a proprietății imobiliare nr.7041 -i/l 1 din 19 mai 2011, întocmit de întreprinderea de Stat Cadastru, valoarea de piață a proprietății imobiliare formate din două case de locuit, beci, depozit și sarai pentru animale amplasată în satul Trușeni, care până în anul 1941 a aparținut familiei Mardari Vera a.n. 1895, este evaluată în sumă de 1193918 lei.

Inițial reclamanții au solicitat încasarea din contul pîrîților Consiliul municipiului Chișinău și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova în folosul lor a sumei de 1193918 lei, ce constituie valoarea averii confiscate, precum și cheltuielile de judecată.

Prin hotărârea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 05 noiembrie 2012, a fost admisă acțiunea înaintată de Apostol Svetlana, Grozav Larisa, Ionașco Gheorghe și Lozovan Veronica împotriva Consiliului municipal Chișinău și Ministerului Finanțelor al RM, cu privire la restituirea valorii averii confiscate, cu dispunerea încasării din bugetul Consiliului municipal Chișinău și din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM în beneficiul Svetlanei Apostol, Grozav Larisa, Ionașco Gheorghe, Lozovan Veronica valoarea bunurilor imobile confiscate în urma represiunilor politice în sumă de 1193918 lei și cheltuielile de judecată în mărime de 541 lei, iar în total 1194459 (un milion una sută nouăzeci și patru mii patru sute cînzeci și nouă) lei, câte 1/4 fiecăruia.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 13 februarie 2013, apelurile declarate de Ministerul Finanțelor al R.M. și Consiliul municipal Chișinău, au fost respinse, fiind menținută hotărârea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 05 noiembrie 2012.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 25 septembrie 2013 s-a casat decizia Curții de Apel Chișinău din 13 februarie 2012 și hotărîrea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău 05 noiembrie 2012, cu remiterea cauzei la rejudecare în Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău.

Reprezentantul reclamanților avocatul Istrate Iaroslav la 26 mai 2014 a înaintat o cerere cu privire la concretizarea pretențiilor înaintate, temeiurile cererii fiind aceleași ca în cererea de bază.

Prin cererea de concretizare înaintată reclamanții solicită a încasa din contul

bugetului Consiliului municipal Chișinău în beneficiul Svetlanei Apostol, Grozav Larisa, Ionașco Gheorghe, Lozovan Veronica, valoarea bunurilor imobile amplasate în com. Trușeni, mun. Chișinău - teren arabil cu suprafața de 10 hectare, confiscat de la familia Mardari Vera Andreevna și Mardari Feodor Ivanovici, în sumă de 583778 lei, prejudiciul moral și cheltuieli de judecată.

Reclamanții au mai prezentat și pretenții cu referire la recuperarea prejudiciului moral în sumă de a câte 100 000 lei pentru fiecare și a cheltuielilor de judecată, care constau din cheltuielile legate de efectuarea evaluării bunurilor confiscate.

Prin hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 15 octombrie 2014, s-a admis parțial acțiunea.

S-a încasat din bugetul Consiliului municipal Chișinău în beneficiul lui Apostol Svetlana, Grozav Larisa, Ionașco Gheorghe și Lozovan Veronica proporțional contravaloarea terenului arabil cu suprafața 10 ha., (amplasat în com. Trușeni, mun. Chișinău, confiscate de la familia Mardari Vera Andreevna și Mardari Fiodor), în sumă de 583 778 lei și cheltuieli de judecată 1200 lei (pentru efectuarea expertizei), iar în total 584978 (cinci sute optzeci și patru mii nouă sute șaptezeci și opt lei).

Pretențiile reclamanților Apostol Svetlana, Grozav Larisa, Ionașco Gheorghe și Lozovan Veronica privind încasarea prejudiciului moral s-au respins ca neîntemeiate.

La data de 21 octombrie 2014, Consiliul municipal Chișinău a depus cerere de apel, prin care a solicitat admiterea cererii, casarea integrală a hotărârii primei instanțe și emiterea unei decizii prin care acțiunea să fie respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 07 mai 2015 s-a admis cererea de apel declarată de Consiliul municipal Chișinău.

S-a casat hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 15 octombrie 2014, cu emiterea unei noi hotărâri după cum urmează:

S-a respins ca nefondat capătul de cerere a lui Apostol Svetlana, Grozav Larisa Ionașco Gheorghe și Lozovan Veronica de chemare în judecată a Consiliului municipal Chișinău privind încasarea contravalorii terenului arabil cu suprafața de 10 ha, amplasa în com. Trușeni, mun. Chișinău în sumă de 583778 lei și a cheltuielilor de judecată în valoare de 1200 lei.

S-a menținut hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 15 octombrie 2014 în partea respingerii capătului de cerere a reclamanților Apostol Svetlana, Grozav Larisa, Ionașco Gheorghe și Lozovan Veronic privind compensarea prejudiciului moral.

La adoptarea soluției instanța de apel a invocat că, conform art. 12 al Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr.1225 din 08 decembrie 1992, cetățenilor Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați li se restituie, la cererea lor sau a moștenitorilor lor, bunurile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesia lor. (2) Nu se restituie terenurile, pădurile, plantațiile multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil, precum și alte bunuri confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice.

Reieșind din prevederile alin.(2) art. 12 din Legea nominalizată, instanța de apel a invocat că, redacția acestui alineat descrie exact sfera cazurilor, la care se referă ipoteza normei, nefiind necesar de a se restrânge sau extinde aplicarea lui.

Deci, prima parte a alineatului are o existență de sine stătătoare, iar în cadrul

sintagmei „nu se restituie terenurile, pădurile multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil”, există concordanță deplină între formularea textului legal interpretat și situațiile practice care se încadrează în ipoteza acestuia.

Ce ține de sintagma „precum și alte bunuri confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice”, aceasta nu este într-o legătură causală cu bunurile enumerate mai sus și nu include bunuri ce au fost trecute în proprietatea statului pentru alte motive decât represiunile politice, inclusiv de la persoane care nu au fost supuse represiunilor politice, în rezultatul procesului de naționalizare.

În conformitate cu prevederile alin.(3) al art. 12 al Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr.1225 din 08 decembrie 1992, în cazul în care bunurile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie în legătură cu represiunile politice nu pot fi restituite, valoarea acestora se recuperează prin achitarea compensațiilor, în baza cererii depuse de persoanele reabilite sau moștenitorii acestora, nu reglementază restituirea valorii bunurilor stabilite în alineatul doi (terenurile, pădurile, plantațiile multianuale, etc.), din moment ce aceste bunuri nu sunt pasibile de a fi restituite în conformitate cu norma citată. Prin urmare, Legea nu prevede posibilitatea restituirii atât în natură, cât și a valorii terenurilor și plantațiilor multianuale.

Potrivit prevederilor art.4 din Codul Funciar, nu se admite restituirea terenurilor foștilor proprietari și urmașilor lor. Acestora li se atribuie terenuri în condițiile codului citat. Astfel, art. 12 acordă Comisiilor funciare dreptul de a stabili cota de teren echivalent care se atribuie în proprietate privată, de care pot beneficia inclusiv și persoanele supuse represiunilor politice și ulterior reabilite, care locuiesc în localități rurale - la locul de trai.

Instanța de apel a mai invocat că, atât Constituția Republicii Moldova, cât și prevederile internaționale (Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. la 10 decembrie 1948, Protocolul Adițional la Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale din 1952) se referă doar la rapoartele juridice vizând dreptul de proprietate, existente la data intrării în vigoare a acestora, dar nu anterior. Naționalizarea bunurilor care a avut loc în anii 1940- 1950 nu cade sub incidența actelor enunțate.

Astfel, Curtea Constituțională a statuat în Hotărârea cu nr.16 din 12 iunie 2007, că principiul supremației dispozițiilor constituționale referitoare la regimul juridic general al proprietății nu poate aduce atingere principiului constituțional al neretroactivității legii.

În dezvoltarea acestui raționament, Curtea subliniază că principiul supremației Legii Supreme nu poate fi invocate cu referire la o lege anterioară Constituției, pretinzându-se că încalcă reguli instituite de Constituție, deoarece aceste reguli nu erau în vigoare la data când legea a fost adoptată.

Astfel, se concluzionează că principiile constituționale privind protecția proprietății, exproprierea în condițiile legii și repararea prejudiciului cauzat de o autoritate publică, statuate normele constituționale, nu pot fi raportate la circumstanțele referitoare la confiscarea, naționalizarea sau depozitarea în alt mod de avere în perioada represiunilor politice.

Ce ține de acțiunile care au legătură cu represiunile politice, în acest caz este de

reținut faptul că alineatul trei din art. 12 dispune că, în cazul în care bunurile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie în legătură cu represiunile politice nu pot fi restituite, valoarea acestora se recuperează prin achitarea de compensații, în baza cererii depuse de persoanele reabilite sau de moștenitorii acestora. Or, aceasta din urmă prevede a materializat principiul universal al dreptului privind inadmisibilitatea depozitării persoanei de proprietatea sa, decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Instanța de apel a mai invocat că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, restituirea unor bunuri aflate în posesia statului se poate pretinde în cazul în care cel ce formulează o asemenea pretenție este titularul lor actual - calitate ce i-a fost recunoscută fie prin hotărârea instanței de judecată, fie pe calea unor măsuri legislative de restituire, adoptate de statul în cauză - sau are o „speranță legitimă” de redobândire a bunului în natura lui sau prin echivalent rezonabil.

În conformitate cu Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea de către instanțe a legislației ce reglementează repararea prejudiciului moral nr.9 din 09.10.2006 pct.28 „Obligația de a dovedi faptul pricinuirii prejudiciului moral o exercită partea vătămată de aceea în cerere despre compensarea prejudiciului moral trebuie să indice de către cine, în ce circumstanțe și în baza a căror acțiuni (inacțiuni) i-au fost cauzate suferințele morale (psihice) sau fizice, prin care se manifestă acestea”.

Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Însă, se reține că reclamantii/intimați nu au prezentat probe care confirmă suferințele lor fizice psihice, condițiile în care au fost cauzate, întinderea și legătura cauzală.

Mai mult ca atât, pretenția privind repararea prejudiciului moral este subseventă pretenției de bază privind încasarea contravalorii bunului și deoarece pretenția de bază nu este fondată respectiv nu este fondată și cerința privind încasarea prejudiciului moral.

La 19 iunie 2015 avocatul Istrate Iaroslav în interesele recurenților Apostol Svetlana, Grozav Larisa, Ionașco Gheorghe, Lozovan Veronica a depus recurs în termenul prevăzut de lege, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel, cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului se invocă că instanța de apel nu a constatat și elucidat toate circumstanțele pentru examinarea obiectivă a cauzei, fiind aplicate eronat normele de drept material.

Examinând temeiurile recursului în raport cu materialele pricinii civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat este inadmisibil.

În conformitate cu art.432 CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(2), (3) și (4) CPC.

Completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de către avocatul Istrate Iaroslav în interesele recurenților Apostol Svetlana, Grozav Larisa, Ionașco Gheorghe, Lozovan Veronica, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432, alin.(2), (3) și (4) CPC.

Astfel, analizând actele cauzei Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ constată că, argumentele recurenților se limitează la situația de apreciere de către instanțele ierarhic inferioare a circumstanțelor de fapt a cauzei, iar argumentele invocate în recursul declarat de către avocatul Istrate Iaroslav în interesele recurenților Apostol Svetlana, Grozav Larisa, Ionașco Gheorghe, Lozovan Veronica, în esența lor, sînt similare argumentelor invocate atît în prima instanță cît și în instanța de apel și sînt expuse asupra circumstanțelor de fapt și nu de drept.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. art. 432, alin.(2), (3) și (4) CPC, fără a se examina temeinicia lor.

Pe cînd, alte argumente invocate în recurs nu au relevanță, deoarece nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate și urmează a fi respinse, or recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificîndu-se numai legalitatea deciziei dar nu și temeinicia în fapt.

Aici, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează că conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Purcell contra Irlandei, 16 aprilie 1991), însă motivele recursului invocat în speță sunt similare celor invocate în cadrul judecării pricinii, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat în mod corespunzător.

În astfel de circumstanțe, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de către avocatul Istrate Iaroslav în interesele recurenților Apostol Svetlana, Grozav Larisa, Ionașco Gheorghe, Lozovan Veronica ca inadmisibil.

În conformitate cu art. art. 270, 431 alin. (2), art. 433 lit. a), art. 440 CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e

Recursul declarat de către avocatul Istrate Iaroslav în interesele recurenților Apostol Svetlana, Grozav Larisa, Ionașco Gheorghe, Lozovan Veronica se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele completului, judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Iuliana Oprea

Iurie Bejenaru